

DE ROADTRIP

De opening

Marokko was voor mij altijd het land van mijn grootouders, dat ik kende van de zomervakanties en van de familieverhalen waarvan ik nooit zeker wist of ze waargebeurd waren of verzonnen. Tot ik er op een dag samen met mijn opa naartoe reisde. Wat begon als een vlucht voor een kapot leven, werd een reis terug naar mezelf.

Dankzij opa, en het verhaal dat hij met mij durfde te delen, begreep ik dat je niet kunt blijven wegrekken voor het verleden. Je moet blijven staan, je durven omdraaien en de pijn, de angst en het verdriet dat je al zo lang meedraagt recht in de ogen kijken. Met open ogen en een groot, moedig hart. Alleen dan maak je ruimte voor het heden en voorkom je dat je die oude last doorgeeft aan de volgende generatie.

In een oude Ferrari, beladen met onze herinneringen en geheimen, reed ik met mijn opa naar het noorden van Marokko. Het werd een reis die bijzondere mensen aantrok; mensen die ieder op hun eigen manier probeerden hun verleden een plek te geven en iets van het leven te maken.

Maar bovenal was het een tocht naar opa's verleden, naar de plek waar het ooit misliep voor hem en zijn familie. Daar, in een klein bergdorp, vond opa de moed om onder ogen te zien wat hij heel zijn leven diep had weggestopt. En ik? Ik vond er iets wat ik niet had zien aankomen. Maar om je dat te kunnen vertellen, moet ik je eerst meenemen naar het begin, naar hoe ik in die oude Ferrari belandde, met een zware last op mijn schouders.

DEEL 1

DE SCHULD

Dubbele lasten

Net als ik mijn vermoeide ogen op de dreigende woorden van een betalingsherinnering richt, begint op het matras achter me mijn telefoon te trillen. Ik hoor het, ik voel het, maar ik blijf als gehypnotiseerd naar de brief staren. Ik kan niet opnemen. Niet nu. Niet terwijl het gewicht van mijn schulden weer om aandacht schreeuwt, om een oplossing, want die schulden... die hebben mij in een wurggreep. Na een kleine pauze begint mijn telefoon weer te trillen. Maar mijn blik blijft gericht op de laatste regels van de brief.

Uit onze administratie blijkt dat onze factuur met factuurnummer TFOE625 ondanks het verstrijken van de betalingstermijn tot op heden niet betaald is.

Indien wij het openstaande bedrag niet binnen acht dagen hebben ontvangen, zijn wij genoodzaakt deze vordering uit handen te geven aan een incassobureau.

Wij verzoeken u het openstaande bedrag binnen acht dagen na dagtekening van deze brief te voldoen. Bij uitblijven van betaling zijn wij helaas genoodzaakt passende vervolgstappen te ondernemen.

Ik ken dit soort brieven zowat uit mijn hoofd. Ze liggen hier in stapels voor me, allemaal met diezelfde kille ondertoon. Er kan niks meer bij. Mijn hoofd is vol. Overvol. Geen ruimte meer om te denken, te ordenen, laat staan om de controle te krijgen.

Ik neem een grote slok energydrink. En nog één. Welke rekening

betaal ik eerst? Welke kan wachten? Voor welke kan ik een regeling treffen? Welke wordt straks mijn ondergang?

En dan ook nog al die jongens die geld van me krijgen. Shit! Bolle Omar! Die ben ik helemaal vergeten. Als ik hem niet snel terugbetaal, ben ik echt dood. Maar hoe? Alles in mij maalt, rekent, goochelt, zoekt naar uitwegen die er niet zijn. Mijn hoofd is geen hoofd meer, het is een ronkende server die nog maar één taak heeft: overleven onder deze stapel schulden. En de server kraakt en rookt, staat op het punt te ontploffen.

Die verdomde telefoon achter me blijft maar trillen. Dan volgt er weer even stilte. Eindelijk. Maar nog geen tien seconden later begint hij weer.

‘Wat moet je nou?! Irritant kutding!’ schreeuw ik. Ik draai me om, buig me voorover met het idee om hem uit te zetten. Of... beter nog, om hem keihard tegen de muur te smijten. Maar dan zie ik dat het Safia is en onmiddellijk schiet ik in de paniekmodus. Mama is geen beller, en Safia, mijn oudste zusje, is sinds de scheiding van mijn ouders de brug tussen haar en mij. Dus elke keer als haar naam oplicht op het scherm, denk ik maar één ding: er is iets met mama.

‘Sami! Waarom neem je niet op? Ik heb je al honderd keer gebeld!’ Haar stem klinkt schrill en wanhopig.

‘Wat is er? Je klinkt zo...’

‘Opa... Het is opa!’ Ze snikt.

De grond onder me voelt als losgebroken ijsschotsen. Mijn vingers verstijven om de telefoon, mijn benen worden loodzwaar en bij elke ademteug lijkt mijn luchtpijp nauwer te worden. Is dit het moment waar ik zo bang voor was? Dat opa het niet lang zou volhouden zonder oma? Is hij nu ook weg?

‘Opa? Meen je niet. Wat is er gebeurd?’ vraag ik met overslaande stem.

‘Hij ligt in het ziekenhuis! Hij is gevallen, zeggen ze. Het kwam door... Er is iets mis met zijn hart. De artsen zijn met hem bezig, maar...’

‘Maar wat?!’

In de seconden dat ze zwijgt, jaagt een ijzige storm door mijn buik en trekt mijn maag zich samen tot een harde knoop.

‘Er is dus meer. Ik heb iets ergs gehoord, Sami,’ fluistert ze, met een stem die trilt van emotie. ‘Luister, Sami. Lieve opa is dus al langer ziek. Hij is zelfs al een keer geopereerd.’

Mijn adem stukt. Mijn gedachten razen door mijn hoofd en het voelt alsof ze via mijn oren willen ontsnappen. Mijn gekke opa, de man die altijd zo onverwoestbaar sterk leek, is geopereerd zonder dat iemand het wist? Dat kan niet. Opa zou zo iets nooit verzwijgen. Zeker niet voor mij. Toch? En mijn god, waarom komt alles tegelijk? Waarom is ineens alles één grote teringzooi?

‘Eerder geopereerd?!’ schreeuw ik bijna. ‘Meen je niet! Waaraan?’

‘Ja,’ zegt Safia geëmotioneerd. ‘Een paar maanden geleden. Dus jij wist het ook echt niet... Ik twijfelde, want je hebt zoveel contact met hem! Als iemand het had kunnen weten, ben jij het! Dus hij heeft tegen jou ook niet gezegd dat hij eerder een stille hartaanval heeft gehad? Hij heeft schade aan zijn hartspier, zo iets zei de dokter tegen mama.’

Het is even stil.

‘Ons opaatje lijkt dingen voor ons achter te houden, Sami.’

‘Zijn jullie nu bij hem?’ vraag ik.

‘Het bezoeken begint zo, maar mama en ik kunnen niet. Zij moet met Malika naar school. We gaan vanavond, maar kun jij anders gaan?’

Ik kijk naar de brief in m’n handen en zucht diep. ‘Ik heb net papa geholpen met een koelkast, en ik moet nog veel... Laat maar, ik ga wel. Natuurlijk ga ik.’

Ik hoor dat Safia opgelucht ademhaalt. ‘Dank je, Sami.’

We hangen op. Ik staar nog even naar de rekening. Dan spuug ik erop, verfrommel het vel papier tot een prop en smijt die tegen het raam. Ik storm naar buiten en spring op mijn oude fiets.

Dreigende geuren

De geur van desinfectiemiddel slaat me in het gezicht zodra ik de drempel over stap. Ik word er zwaar misselijk van. Echt serieus, mij mogen ze meteen begraven als ik ooit ernstig ziek word, want ik kan sowieso niet langer dan een uur in een ziekenhuis blijven. En dat komt niet alleen door de steriele, misselijkmakende lucht, maar ook door de opgewekte stemmen van artsen en zusters in de gang, alsof ze een of andere gezellige baan hebben. En wat ik het ergste vind... bloemen in het ziekenhuis... overal bloemen. Ik word zo ongelofelijk depressief van bloemen in een ziekenhuis. Ik stel me voor dat de persoon die ze krijgt doodgaat. In mijn hoofd verandert zo'n fleurig bosje dan meteen in een rouwboeket, alsof het niet bedoeld is om te troosten, maar om alvast de dood aan te kondigen.

Net als ik de gang naar opa's kamer in wil lopen, begint mijn telefoon weer te trillen en ik kijk wie belt. Bolle Omar! Nee! Fok, niet nu! Het universum is tegen mij! Ik aarzel... heb nu geen zin in zijn dreigende gedram, maar hem negeren is spelen met vuur. Mijn duim blijft even hangen boven het scherm. Ja of nee? Ik adem diep in. Met een knoop in mijn maag druk ik op OPNEMEN.

'Yo Omar, *sahbi*, broer, alles safe? Ik zweer het op mijn moeder en mijn vader, ik ben nu in het ziekenhuis. Het gaat niet goed met mijn opa, misschien...' Ik slik. 'Misschien gaat hij wel dood.'

Ik praat in de turbostand, razendsnel, geef hem geen ruimte, geen enkele millimeter om iets te zeggen.

'Woensdag heb ik het, bro! Deze keer is het absoluut echt serieus, honderd procent *for real*, broer! Geloof me, ik zweer het, op mijn

vader, op mijn moeder... op... God. Ik moet nu echt gaan, broer! Ciao, ciao!

Nog voordat hij losbarst, druk ik hem weg. Ik stop mijn telefoon diep in mijn achterzak. Fuck, wat een leven, en ik ben pas achttien.

Ik ben zo bijgelovig als de pest en ik wil geen slechte energie meenemen naar opa, dus vlak voordat ik zijn kamer binnenstap, was ik mijn handen op het toilet en probeer ik iets normaal te maken van mijn verwilderde krullen. Daarna draai ik de knop in mijn hoofd om. Ik tover een big smile op mijn gezicht en stap naar binnen, maar bij het zien van opa smelt het masker meteen weg. Daar ligt hij dan, met een lijkleek gezicht, de ogen gesloten, een dun zuurstofslangetje onder zijn neus. Ik herinner me nog goed hoe hij soms naar het pleintje kwam waar ik met de andere jongens voetbalde. Dan rolde hij zijn broekspijpen op en zei: 'Ik doe mee!' Onvermoeibaar was hij, en mijn vriendjes waren dol op hem, op zijn energie. Hij was een oude jongen; een oude, sterke, sportieve, grappige jongen. En kijk hem nu, fuck... ik voel de tranen branden. Dan opent hij langzaam zijn ogen en staart me versuft aan.

'Sami? Mijn jongen? Ben jij dat?'

Ik pers mijn lippen op elkaar, knipper met mijn ogen en knik.

'Wat sta jij daar, slungel? Geef je je opa geen knuffel?' vraagt hij zacht. Ik slik, loop naar hem toe en kus hem op zijn voorhoofd. Zijn huid voelt kwetsbaar, als een flinterdun laagje deeg op de baklava, dat bij de minste aanraking breekt. Ik mis de kruidige geur van zijn aftershave.

'Opa, maar praat serieus... wat... wat is er gebeurd? Waarom heeft u er niks over gezegd?'

Opa heft zijn hand, alsof hij daarmee wil bewijzen dat er nog de nodige kracht in hem zit. 'Niks aan de hand, jongen. Mijn bloeddruk daalde en ik viel flauw, dat heb je nu eenmaal op mijn leeftijd. Kan iedereen overkomen, toch?'

Ik schud mijn hoofd. Uit mijn zak haal ik een zielige, goedkope chocoladereep tevoorschijn, het enige eetbare dat ik thuis nog had liggen, en ik leg hem op het nachtkastje.

Opa glimlacht zwakjes. ‘Dank je wel, jongen. Die eet ik zo lekker op. Het voedsel hier smaakt naar gootsteensmurrie, en ik ben blij dat je geen bloemen hebt meegenomen. Ik haat bloemen in het ziekenhuis, de geur die hier hangt...’

Ik glimlach kort, maar de pijn in mijn borst schreeuwt om uitleg over zijn zieke hart.

‘Waarom heeft u niks gezegd? Dat het zo erg was?’ vraag ik met trillende stem. ‘Safia zei...’ Ik hap naar adem. ‘Waarom wist ik niet dat u al eerder aan uw hart bent geopereerd?’

Hij legt een hand op mijn been en kijkt me vermoeid maar liefdevol aan.

‘Sorry, sommige dingen wil je je familie besparen,’ zegt hij zacht. ‘Ik wil niet dat jullie je zorgen maken. Er is al zoveel gebeurd de laatste tijd. En jij hebt genoeg aan je hoofd.’ Even kijkt hij me doordringend aan.

Ik slik en kijk hem aan. Een sterke man. Maar dan zie ik ineens ook een breekbare, oude man in een ziekenhuisbed. Sinds oma is overleden, heb ik hem niet vaak genoeg opgezocht. Mijn hoofd zat vol, ik móést aan mezelf denken en tegelijkertijd allebei mijn ouders ondersteunen. Maar toch... opa had mij ook nodig. Hij, die altijd zoveel voor mij heeft gedaan.

‘U bent nu helemaal alleen, opa,’ zeg ik zacht maar vastberaden. ‘Maar serieus, u moet ons echt alles vertellen over uw gezondheid, zodat we op tijd kunnen helpen.’

Opa haalt zijn handen een paar keer over zijn gezicht, en begint dan – plotseling – te huilen.

‘Maak je geen zorgen, habibi,’ zegt hij snikkend. Hij richt zijn blik op me. Door de tranen lijken zijn bruine ogen zachter, kwetsbaar, bijna onschuldig.

‘Jongen,’ zegt hij zacht. ‘Ik heb niet lang meer en het enige wat ik nog wil, waarop ik hoop, is dat God me nog wat tijd geeft om iets recht te zetten.’ Zijn stem beeft. ‘Dat is het enige wat ik nog wil. En dat het goed gaat met jullie. Meer heb ik echt niet nodig.’ Hij vouwt zijn handen samen, langzaam en moeizaam, en heft ze omhoog.

‘Allah, het spijt me zo. Geef me alsjeblieft nog wat tijd om het goed te maken.’

‘Waar heeft u het over?’ vraag ik, verbaasd en met een brok in mijn keel. ‘Waar heeft u tijd voor nodig?’

‘Ik weet het niet, jongen. Ik weet niet hoe ik het moet uitleggen, maar het spookt de laatste tijd heel erg in mijn koppie.’ Zijn schouders schokken terwijl hij steeds harder begint te huilen. De pijn in zijn stem snijdt door mijn ziel, zo hevig dat ik het bijna niet kan verdragen. We zijn echt een gestoorde familie, denk ik, maar shit, het gehuil van mijn opa doet me te veel pijn.

Ik wrijf even troostend over zijn wang en draai me dan snel om. Ik wil niet dat hij mij zo ziet, mijn tranen die ik niet kan tegenhouden. Echte mannen huilen niet in het bijzijn van hun vader of opa, dat heb ik als klein jongetje van papa geleerd.

‘Ik kom zo terug. Even naar de wc,’ mompel ik.

Als ik uit het toilet kom, zie ik een verpleegkundige uit mijn opa’s kamer komen. Ik klamp haar aan. ‘Mijn opa,’ zeg ik op zachte toon. ‘Wat is er nou echt met hem aan de hand? Is het heel erg?’

Ze kijkt me even aan en knikt dan langzaam. ‘Best wel,’ zegt ze ernstig. ‘We hebben hem opnieuw moeten dotteren. Er zat weer een vernauwing in een van zijn kransslagaders. Maar met medicijnen en regelmatige controles kunnen we het in principe redelijk stabiel houden.’ Ze zucht zacht. ‘Een tijd geleden heeft hij een bypassoperatie gehad. Heeft hij daar nooit iets over verteld?’

Ik schud mijn hoofd. ‘Nee... nooit... Ik hoorde het vandaag pas van mijn zus.’

‘Zijn kransslagaders waren toen heel ernstig verstopt. Dotteren alleen was niet voldoende; de vernauwingen waren te erg. Daarom hebben de artsen toen een omleiding aangelegd, zodat het hart weer goed van zuurstof voorzien kon worden.’

Mijn hoofd voelt alsof het elk moment kan ontploffen. Waarom heeft opa dit allemaal voor ons verzwegen?